

Louis De Jaeger

Ontwerp je eigen voedsel bos

WERKBOEK

Naam:

Evenementenplek

Therapeutische plek

Ontmoetingsplek

Educatie

Publiek toegankelijk

Picknickplek

Kampeerplek

Speelplaats

Schuur

Woonhuis

Gastenverblijf

Parkeren

Dierenverblijf

Composttoilet

Wellness

Kelder

Werkkeuken

Voorraadruimte

Automaat

Landwinkel

Buitendouche

Kas

Groot gewas

Composteerplek

Moestuin

Kruidentuin

Kippen en eenden

Varkens

Bijenkasten

Koeien

Schape en geiten

Paarden en ezels

Windhagen

Notenbomen

Hoogstam fruitbomen

Laagstam fruitbomen

Zachtfruitstruiken

Klimplanten en pergola

Wildernis

Houtproductie

Dierenweide

Bloemenweide

Paddenstoelen

Takkenwal

Zwemvijver

Vijver of poel

Sloten

Verhogingen

Inhoud

Inleiding 10

Deel 1 De redenen achter een voedselbos

1 Waarom een voedselbos? 12

3 Wat is een voedselbos? 13

4 Voedselbos ethiek 16

Deel 2 Analyse

5 Waarom wil je een voedselbos? 20

5.1 Wie bezielt het voedselbos? 20

5.2 De loterij-oefening 22

5.3 DNA 23

5.4 Start met waarom 24

5.5 Het interview 25

6 Terrein huren of kopen of ...? 26

7 Je terrein in kaart brengen 28

7.1 Van wie is dit voedselbos? 28

7.2 De juiste spullen bij elkaar zoeken 29

7.3 Je ontwerpplan klaarmaken 29

7.4 In kaart brengen 29

7.4.2 Google, onze vriend 29

7.5 Meetresultaat 30

7.6 Wetgeving 31

8 Observatie 32

8.1 Abiotische factoren 32

8.1.1 Wind 32

8.1.2 Temperatuur 32

8.1.3 Water 32

8.1.4 Bodem 33

8.2 Biotische factoren 36

8.2.1 Aanwezige flora 36

8.2.2 Aanwezige fauna 37

Deel 3 Het ontwerp

9 Financiële planning 40

9.1.3 Een mini-businessplan 41

10 Bepaal de verschillende zones 53

10.1 De vijf permacultuur zones 53

10.2 Welk soort voedselbos wil je realiseren? 53

10.3 Welke functie krijgt iedere zone? 53

10.4 Random combinaties voor de fun 53

11 De schaal van permanentie 54

11.1 Schaal van permanentie (scale of permanence) 54

11.2 The social scale of permanence 56

11.3 De gebouwen 58

11.4 Water 58

11.5 Grondwerken 58

11.6 Keyline design 59

11.7 De windbarrière 59

12 De ontwerpstructuur 61

12.1 Rekening houden met de zon 61

12.2 Leren uit de natuur: patronen 61

12.3 Inspiratie uit andere ontwerpen 61

12.4 Spanning in het ontwerp 63

12.5 Balans tussen open en gesloten 63

13 Plantafstanden 64

13.1 Het magische getal: 3,5 m 64

14 Bepantingsvoorbeelden 65

15 Natuurlijke plantafstanden imiteren 66

15.3 Wat als je systeem matuur is? 66

Deel 4 Plantenkeuze

16 Plantgildes 68

17 De juiste plant op de juiste plaats 70

17.1 Dé internationale detectivetool 70

17.2 Plantenzoekmachines 70

18 De top 100-voedselbosplanten 71

18.1 De virtuele lijst 71

18.2 Op voedselbos- en kwekerijrondrit 71

- 18.3 Toetsen aan de markt en je passie 71
- 18.4 Samenstellen van je kalenderlijst 73
- 18.5 Bepantingsplan maken 74
- 18.6 Plantenlijst 74

Deel 5 De aanplant

- 19 De bodem klaarmaken 76**
 - 19.1 Vertreksituaties 76
 - 19.2 Bodemverbetering 76
 - 19.3 Zaadmengsels 76
 - 19.4 Net voor het planten 77

- 20 De aanplant 78**
 - 20.1 Waar kopen? 78
 - 20.2 Hoe aanplanten? 78
 - 20.3 Plantgat bemesten 79
 - 20.4 Na het planten van bomen 79
 - 20.5 Wat kan er mislopen? 79

- 21 Planten vermeerderen 80**

- 22 Onderhoud 81**
 - 22.1 Paden vrijhouden 81
 - 22.2 Bomen en struiken snoeien 81
 - 22.3 Onkruid verwijderen of opeten 81
 - 22.4 Oogsten 82

Deel 6 Meer dan een voedselbos

- 23 Een community opbouwen 84**

- 24 Herstel van het mozaïeklandschap 86**

- 25 Creëer een eetbaar landschap 87**

Vraag 88

Inleiding

Een goede ontwerper kent de planten waarmee gewerkt wordt. De beste manier om ze te leren kennen is door ze te observeren. Je kan dit uiteraard doen in andere voedselbossen, maar om een plant en vooral dan zijn groeicyclus écht goed aan te voelen, moet je ze zo dicht mogelijk bij je hebben.

Vandaar dat ik je vraag om de investering te doen in:

- 10 bomen
- 10 struiken

Het doet er niet toe of het laag-, half- of hoogstam is. Ook doet het er weinig toe of je veel ruimte hebt of niet, je kan ze ook perfect in potten opkweken.

Bijvoorbeeld: kaki, pawpaw, olijfwilg, appel, peer, pruim of kers als bomen. Framboos, honingbes, blauwe bes of braambes als struiken.

DEEL 1

*De redenen achter een
voedselbos*

1 Waarom een voedselbos?

1. Wat is je grootste frustratie in het leven?

2. Wat is de mooie droom achter die grootste frustratie?

3. Wat is voor jou de specifieke reden om een voedselbos te starten?

3 Wat is een voedselbos?

1. Vul in welk percentage van je voedselbos productief of recreatief moet worden.

Productie? _____ %

Recreatie? _____ %

2. Wil je financiële inkomsten halen uit je voedselbos?

- Ja
- Nee
- Ik weet het nog niet

3. Indien je financiële inkomsten wil halen van je voedselbosproducten, wat spreekt er je het meest aan? Vul de percentages aan (van 0 tot 100) en schrijf telkens in één zin hoe je dit ziet.

CSA _____ %

Want...

Zelfpluk _____ %

Want...

Landbouwbedrijf _____%

Want...

4. Vul de percentages aan (van 0 tot 100%) van welke types recreatieve voedselbossen je aanspreken, met telkens één zin uitleg hierbij.

Evenementen voedselbos _____%

Therapeutisch voedselbos _____%

Educatief voedselbos _____%

Community voedselbos _____ %

Publiek voedselbos _____ %

4 Voedselbos ethiek

Schrijf voor jezelf op hoe je FICWEB zal realiseren. 😊

Food needs:

Interconnectedness:

Carbon positive:

Water care:

Enjoyment:

Biodiversity:

DEEL 2

Analyse

5 Waarom wil je een voedselbos?

1. Schrijf in maximum twee zinnen waarom je een voedselbos wil starten.

5.1 Wie bezielt het voedselbos?

2. Wie is of zijn de ‘hoofdbezieler(s)’ van het voedselbos? Wie is de eindverantwoordelijke of eindbeslissingsmaker?

3. Wie is er allemaal betrokken bij het voedselbos en wat zijn de verschillende rollen?

Naam	Verantwoordelijk voor	Houdt van	Houdt niet van	Engagement
Freddy Bushman	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vrij maken van de paden ▪ Mulch verdelen over het veld 	Grove werken	Snoeien	6 dagen per jaar helpen

4. Wie heeft er vetorecht?

5.2 De loterij-oefening

Maak hier een tekening van hoe jou loterij-wereld er uit zou zien.

5.3 DNA

Hier zullen we het DNA van het voedselbos samen vastleggen.

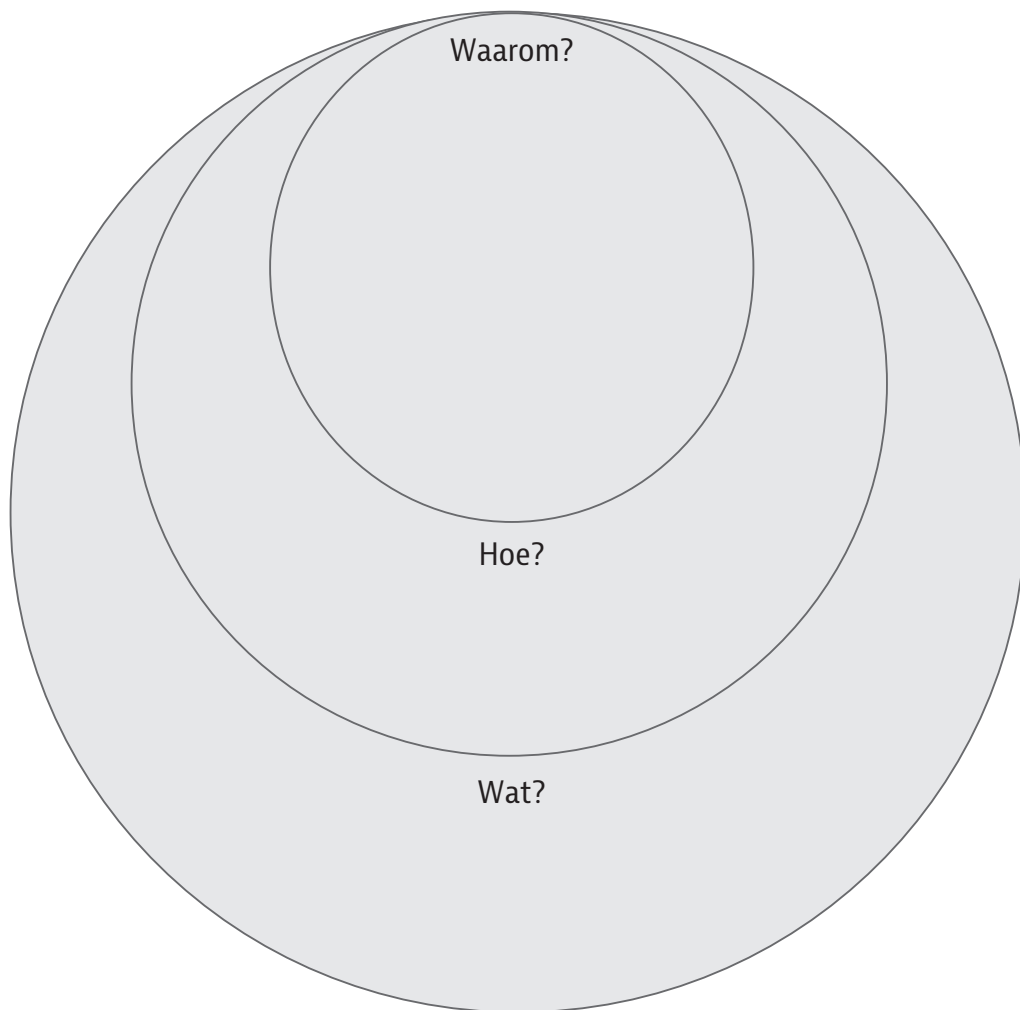
1. Wat is het probleem dat je wil oplossen met dit voedselbos?

2. Wat is de oplossing voor dit probleem en hoe zal dit voedselbos hier aan bijdragen?

3. Heb je een toonvoorbeeld van hoe dit elders lukt? Een bewijs? Of een visie van hoe dit eruit zal zien?

4. Probeer nu deze drie ingrediënten in de juiste volgorde op te schrijven, zo compact en aantrekkelijk mogelijk. Dit kan je gebruiken op je website, wanneer je het project zo compact mogelijk wil uitleggen of als je het pitcht aan een toekomstige klant of partner.

5.4 Start met waarom

5.5 Het interview

Schrijf hier de belangrijkste inzichten op die je tijdens het interview hebt gekregen.

6 Terrein huren of kopen of ...?

- Ik heb al een terrein
- Ik zal een terrein huren / kopen / lenen / kraken (schrappen wat niet past)

Mijn terrein ligt op:

- Landbouwgrond
- Bosgrond
- Woongrond
- Recreatieve grond
- Iets anders?

Als je nog een terrein moet zoeken, wat zijn dan je zoekcriteria?

In welke straal van welke locatie ligt het terrein?

Hoe groot?

Welk grondtype?

Hellend of niet hellend?

Welk 'soort' grond (landbouw, bos, woon,...)?

Welke randvoorwaarden?

Wil je er kunnen wonen?

7 Je terrein in kaart brengen

7.1 Van wie is dit voedselbos?

Naam bezieler(s):

Straat + nr:

Postcode + woonplaats:

Gemeente:

Land:

Adres perceel

Straat + nr.:

Postcode + plaats:

Gemeente:

Land:

GPS-coördinaten:

Indien deze grond geleend / gehuurd wordt

Naam eigenaar(s):

Naam verhuurder/verpachter:

Duur pachtovereenkomst:

7.2 De juiste spullen bij elkaar zoeken

Waar zal je de juiste spullen vinden & wat zal je zoeken?

Tegen welke deadline wil je alle spullen bij elkaar hebben en starten met het ontwerpproces?

Zet dit in je agenda en plan enkele uren per week in om hier aan te werken.
☺ Je moet dit doen, anders geraak je niet vooruit!

7.3 Je ontwerpplan klaarmaken

Je neemt een blad en schrijft bovenaan de naam van je voedselbos op. Daarnaast schrijf je de naam van de ontwerper, jij dus, alsook de plaats en datum. Zet ook al de noordpijl.

7.4 In kaart brengen

7.4.2 Google, onze vriend

Screenshot

1. Ga naar www.google.com/maps
2. Toets het adres van het voedselbos in in de zoekbalk. Heeft je terrein geen huisnummer? Toets dan het adres van het dichtstbijzijnde huisnummer.
3. Schakel over naar satelliet weergave.
4. Zoom in en uit met de pijltjes oftewel met je muis totdat je terrein mooi je hele scherm inneemt.
5. Maak een screenshot:
 - a. **Mac:** command + shift + 4, en dan mooi een kader trekken rond je terrein, dan komt de screenshot op je bureaublad terecht. Je sleept dit naar een speciale map in je finder én naar het word of pages document.
 - b. **Windows:** windows toets + shift + s, dan kan je ook een kader trekken rond je terrein. De screenshot moet je dan wel meteen plakken in je word document.

Coördinaten

Klik met je rechter muisknop op je terrein in Google Maps, dan zie je bovenaan de coördinaten staan, door hierop te klikken kopieer je dit automatisch. Plak dit in je naslagwerk.

Afmeten

1. Klik met je rechtermuisknop op je terrein.
2. Klik onderaan op afstand meten.
3. Klik op twee punten waar je de afstand van kent omdat je die ook op je terrein zelf hebt opgemeten.
4. Meet ook de grenslijnen van je terrein op, zo heb je een idee van de oppervlakte.

Let op: Google kan veel, maar is niet 100% nauwkeurig.

1. Het is dus zaak om een bepaalde lengte af te meten op je terrein zelf.
2. Deel de Google-afstand door de werkelijke afstand
3. Google-afstand / werkelijke afstand : foutgetal
4. Je weet nu dat alle Google-afstanden gedeeld door het foutgetal de werkelijke afstanden zijn.

Bv: 100 meter Google-afstand = 99 meter werkelijke afstand

$$100/99 = 1,01$$

1,01 is het foutgetal.

Als je nu 5 meter afmeet via google doe je 5 gedeeld door 1,01 en bekom je een werkelijke afstand van 4,95 meter.

7.5 Meetresultaat

Zet alles op papier. Oftewel print je een screenshot vanaf Google of een Geowebsite zoals Geopunt of Nationaal Geo Register, oftewel krijg je het plan toegestuurd door een landmeter, oftewel teken je alles mooi op papier met de hand of digitaal.

Wat staat er allemaal op het basisplan?

1. De perceelgrenzen
2. Alle gebouwen
3. Alle wegen, paden of opritten
4. Alle waterelementen
5. De bestaande bomen
6. De huidige indeling van het veld of de tuin
7. Andere niet-verplaatsbare elementen
8. De noordpijl om het noorden aan te duiden
9. De schaal

7.6 Wetgeving

Beschrijf hier kort met welke wetgevende kaders je zal moeten rekening houden bij het ontwerpen van je voedselbos.

8 Observatie

Je hebt nu je basisplan. We nemen een tweede vel kalkpapier of maken een tweede layer. Hier gaan we alle observaties op aanduiden.

8.1 Abiotische factoren

8.1.1 Wind

1. Ga naar <https://www.meteoblue.com/> of <https://weatherspark.com/> of een andere weer-website en bekijk wat de windroos is van jouw buurt. Waar zijn de dominante windrichtingen? Kopieer en plak de windroos hier.
2. Teken de dominante windrichtingen op je plan.
3. Ga op zoveel mogelijk momenten tijdens het jaar het terrein gaan 'voelen' en noteer op je plan waar er meer wind is, waar het op hetzelfde moment windstil is enz...

8.1.2 Temperatuur

Teken op je plan:

1. Waar zijn er warmere zones?
2. Waar zijn er koudere zones?
3. Waar blijft de grond langer bevroren?
4. Waar ontdooien stukken sneller?

8.1.3 Water

Teken op je plan:

1. Waar zijn er zeer droge zones?
2. Waar zijn er nattere zones?
3. Hoe zit het met de drainage op verschillende stukken?
4. Overstroomt het gebied soms? Zo ja, waar?

8.1.4 Bodem

1. Bodemstreek

Zoek op je zoekmachine “naam van je stad” + “bodemstreek”. Bekijk in welke bodemstreek je terrein gelegen is en zoek hier wat meer informatie op. Schrijf hier de belangrijkste kenmerken.

Mijn bodemstreek is:

.....

Kenmerkend is:

.....

.....

2. Bodemkaart

Mijn bodemtype(s) is / zijn:

.....

.....

3. Grondboring

Mijn toplaag bestaat uit:

En ziet er zo uit:

En is centimeter dik.

De laag er onder is: (kleur)

En is centimeter dik.

Het vruchtbare gedeelte van de bodem is centimeter dik.

Is er een ondoordringbare laag aanwezig? Ja / Nee

Indien ja: die zit op centimeter diep.

Conclusie:

.....

4. Bodem textuur

De donutttest geeft je: zand / leem / klei

De bokaaltest geeft je de volgende percentages:

Zand:%

Leem:%

Klei:%

De tussen-je-vinger test geeft je: zand / leem / klei

Conclusie: mijn textuur is wellicht

5. Bodem pH

Mijn bodem pH is:

Dit is zuur / neutraal / basisch

6. Voedingsstoffen in de bodem

De volgende indicatorplanten komen voor op mijn terrein en dit wil wellicht het volgende zeggen:

Indicatorplant	Wat wil dit zeggen?
Bvb: Kamille	Verstoorde grond
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Conclusie:

.....

7. Regenwormtelling

Hou hier bij wat de evolutie is van het aantal regenwormen in je bodem. Graaf telkens 1 vierkante decimeter (10 × 10 × 10 centimeter uit)

Datum	Hoeveel regenwormen?
Bvb: 12/01/2028	9

8. Infiltratietest

Het duurt minuten om liter water te laten infiltreren.

9. De bodemanalyse

Op mijn terrein heb ik verschillende zones.

Duid deze zones aan op je plan met een nummer, print genoeg bodemformuliertjes uit en geef ze hetzelfde nummer.

Graaf per zone 10 putjes van 15 à 20 cm diep. Je kan dit doen met een (kleine) schop, een spade of een klokhuisverwijderaar. Je haalt telkens wat aarde eruit en je maakt een mengeling van 500 gram in een plastic zakje. Je zendt het plastic zakje met aarde, samen met het formuliertje, naar het adres die erop staat.

8.2 Biotische factoren

8.2.1 Aanwezige flora

Noteer hier alle plantensoorten die je kan herkennen. Met behulp van een determinatieboekje, een app (zoals Picture This) of een kennis. Zoek telkens op op www.pfaf.org of die plant eetbaar is, medicinale eigenschappen heeft, nuttig is of giftig is.

Plantnaam NL	Plantnaam wetenschapp.	Eetbaar?	Medicinaal?	Nuttig?	Giftig?
Bv: Kalmoes	<i>Acorus calamus</i>	Ja	Ja	Ja	Soms

DEEL 3

Het ontwerp

9 Financiële planning

Schrijf kort neer in tekstvorm wat de volgende zaken inhouden:

Aankoop / huur grond:

Kosten planten:

Kosten machines:

Inkomsten:

Welke bedrijfsstructuur wil je? Waarom?

Zijn er subsidies waarvan je gebruik kan maken? Agroforestry, regionaal landschap, ...?

9.1.3 Een mini-businessplan

Eenmalige kosten:

Jaarlijkse kosten:

Jaarlijkse inkomsten:

Het verschil:

Is het nuttig om een bedrijf of een vereniging op te starten?

Wat zijn de pro's?

Wat zijn de contra's?

1. Ga op een wildkampeertrip of op een complexere reis van een 3-tal dagen.

- a. Brainstorm over het idee, laat het rijpen.
- b. Vat de bedrijfsfilosofie samen.

- c. Spreek over elkaars sterktes en zwaktes, zet die op een lijst.

Naam persoon	Sterktes	Zwaktes
Eddy	Zeer goed in administratie	Communicatief minder sterk
	Strategisch sterk	Weinig fysiek uithoudingsvermogen

- d. Wat zijn elkaars waarden en normen, maak dit meetbaar.

Naam persoon	Normen	Meetbaar
Freddy	Geen chemie in het voedselbos	De grens wordt getrokken bij azijn en bio zeep
	Eerlijkheid is alles	Gewoon waarachtig zijn

- f. Beslis over een naam, een tagline en maak een eerste pitch.

Wat is de naam van het project?

.....

.....

Wat is de tagline van het project? Jullie why?

*Wij geloven dat **dit zo zou moeten zijn en willen dit probleem in de wereld oplossen, dit is de oplossing, en dit is de reden/bestaand voorbeeld waarom dit zal werken.***

.....

.....

.....

- g. Brainstorm hoe de beste MVP eruit ziet.
- h. Klikt het op menselijk vlak, kunnen jullie 24/7 met elkaar leven? Zo ja, ga naar stap 2.

2. Bereid samen een MVP (minimum viable product) voor

Wil je een 5 hectare voedselbos planten om een duindoornketchup business te starten? De MVP is een zo simpel mogelijke uitvoering van het project. In dit geval: je koopt 10 kg duindoornbesjes, maakt 30 flesjes ketchup en gaat langs bij 50 biowinkels om te checken of ze hier interesse in hebben. Komt het team nu al in ruzie? Vindt iedereen de duindoornketchup niet te vreten? Dan ben je blij dat je dit nu weet en niet na drie jaar ploeteren.

- Schrijf een conceptnota uit voor de MVP.
- Beslis wie er de baas / eindverantwoordelijke is voor dit mini-project.
- Maak een stappenplan met wat er allemaal nodig is voor het MVP.
- Maak een financieel plan op.
- Doe een mini-marktstudie met customer interviews.
- Maak een mini-assumptions matrix.
- Creëer op basis hiervan de taakverdeling / taken.

- h. Beslis over de milestones.
- i. Werk het volledig uit.
- j. Heb je een MVP volledig uitgewerkt? Schieten jullie nog steeds op met elkaar? Voer de MVP dan uit op een bepaalde datum.

3. MVP uitvoeren en analyseren

- a. Voer de MVP uit.
- b. Analyseer zo goed mogelijk hoe mensen reageren op deze MVP.
- c. Reflecteer over
 - i. elkaars prestaties
 - ii. manier van samenwerking
 - iii. communicatie
 - iv. wederzijds respect
- d. Is er genoeg vraag naar dit product? Zijn jullie nog steeds gemotiveerd? Schieten jullie nog steeds op met elkaar? Is het project haalbaar? Is het financieel haalbaar? Ja? Begin dan aan het project!

Het bedrijf

1. Conceptnota creëren

- a. Bedrijfsnaam volledig vastleggen

.....

.....

- b. Tagline schrijven

.....

.....

- c. Pitch uitschrijven

.....

.....

d. Volledige uitwerking met volledige beschrijven met alles wat het bedrijf wél is en niét is.

2. Founders agreement als eerste maken.

a. Wie is eindverantwoordelijke?

En neen, kies geen twee of drie mensen. Dit werkt zeer zelden, bij alle projecten die ik ken en zelf ben bij betrokken geweest, werd telkens duidelijk dat één iemand de eindbeslissers moet zijn.

b. Good en bad leaver

Wat gebeurt er als iemand het bedrijf of project verlaat? Op goede of op slechte termen? Wat zijn de afspraken?

c. Verloning: welk model?

d. Wie wil hoeveel investeren?

e. Wat zijn ieders grenzen? Maak dit meetbaar.

.....

.....

f. Waarden goed ophoofden.

.....

.....

g. Bedrijfsfilosofie vastleggen.

.....

.....

h. Communicatie tussen oprichters vastleggen.

.....

.....

3. Domeinnaam registreren

Ga naar vimexx.nl, de goedkoopste plek om een domeinnaam te registreren. Godaddy.com is een zeer gebruiksvriendelijke website om dit te doen, maar dit kost je meer geld.

Wil je meteen een website hebben, dan kan je dit het goedkoopste doen op <https://www.hostinger.nl/>, dit kan al vanaf € 2 per maand.

4. Stappenplan maken: wat moet er allemaal gebeuren om dit project te doen slagen?

Wat?	Hoeveel?	Wie doet dit?	Streefdatum	Gelukt?
Grond vinden	1 hectare	Eddy	21/10/2029	Ja/Nee
Vrijwilligers vinden	3	Eddy	5/12/2029	Ja/Nee

5. Concurrentieanalyse maken

- a. Wie is jullie grootste doelgroep?
Bv: gezinnen met kinderen die op zoek zijn naar gezond voedsel en ontspanning.

- b. Welke bedrijven bieden een directe concurrentie?
Bv: een bestaand voedselbos dichtbij, een plukboerderij,...

c. Welke bedrijven bieden indirecte concurrentie?

Bv: een pretpark zoals Plopsaland, een indoor speeltuin,...

6. Risico matrix creëren

Categorie	Assumptie	Hoe belangrijk? (1=niet belangrijk, 5=zeer belangrijk)	Commen- taar	Hoe groot is de kans? (1=niet groot, 5=zeer groot)	Hoe kans op risico zoveel mogelijk verkleinen?	Risico
Social	Iemand komt alle bomen stelen	5	De kans is klein, maar het kan	1	Sociale controle	5
Plant-technisch	Een droge zomer doodt alle bomen	5	Er zijn meer droge zomers voorspeld	4	Standby staan met water of druppel-leidingen leggen	20

Maak een lijst van alle risico's en de kans dat ze zullen voorkomen.

- Op basis hiervan kies je je taken en prioriteiten.
- Wekelijks bekijken.
- Vul dit eerst elk afzonderlijk in, breng deze dan samen en brainstorm hierover.

Door het risicogetal te zien, zie je welke elementen de meeste aandacht nodig hebben.

7. SWOT-analyse maken

Hier ga je simpelweg goed in beeld brengen wat de kansen, sterktes, bedreigingen en zwaktes zijn.

	<i>Positieve factoren</i>	<i>Negatieve factoren</i>
<i>Externe invloed</i>	KANSEN <ul style="list-style-type: none"> Schoolkinderen die willen helpen van lokale school Restaurant die een deeltje oogst wil hebben 	BEDREIGINGEN <ul style="list-style-type: none"> Buren die pesticiden spuiten Mislukte oogsten Extreem weer
<i>Interne invloed</i>	STERKTES <ul style="list-style-type: none"> Enkele boomkenners in het team Veel ervaring met zelf veredelen van bomen 	ZWAKTES <ul style="list-style-type: none"> Niemand van het team is communicatief sterk Weinig kapitaal

8. Financieel plan maken

- Minstens één iemand maakt dit zeer uitvoerig.
- Iedereen van het oprichtersteam maakt een eigen (light) versie.

Enmalige kosten			
	Aantal	Prijs/stuk	Totaal
Aankoop maaimachine	1	€ 5.000	€ 5.000,00
Aankoop grond	1	€ 100.000,00	€ 100.000,00
			€ -
	Aantal	Prijs/stuk	Totaal
Aanplant			
Hoogstam	50	€ 35,00	€ 1.750,00
Laagstam	100	€ 20,00	€ 2.000,00
Struiken	300	€ 10,00	€ 3.000,00
Vaste planten	1000	€ 2,00	€ 2.000,00
Paaltjes bomen	50	€ 4,00	€ 200,00
Bevestiging kleinfruit	25	€ 500,00	€ 12.500,00
			€ -
Werkuren	100	€ 50,00	€ 5.000,00
Totaal uitgaven aanplant			€ 26.450,00

Jaarlijkse kosten			
	Aantal	Prijs/stuk	Totaal
Onderhoud			
Brandstof	100	€ 1,00	€ 100,00
Werkuren	150	€ 50,00	€ 7.500,00
Totaal uitgaven onderhoud			€ 7.600,00

Totale jaarlijkse	
Kosten	€ 15.100,00
Afschrijvingen	€ 8.145,00
Inkomsten	€ 54.750,00
Winst/verlies	€ 31.505,00

	Aantal	Prijs/stuk	Totaal
Oogsten			
Werkuren	150	€ 50,00	€ 7.500,00

Jaarlijkse inkomsten			
	Aantal	Prijs/stuk	Totaal
Inkomsten diversen			
Verhuur evenement	5	€ 2.500	€ 12.500,00
Geven opleidingsweken	2	€ 5.000	€ 10.000,00
Rondleidingen	15	€ 250	€ 3.750,00
B&B verhuur	100	€ 50,00	€ 5.000,00
Totaal inkomsten diversen			€ 31.250,00

	Aantal	Kilo per boom	Verkoopprijs/kilo	Inkomsten
Inkomsten voedsel				
Kastanjeboom	10	20	€ 5,00	€ 1.000,00
Walnoot	10	50	€ 5,00	€ 2.500,00
Kleinfruit	500	5	€ 6,00	€ 15.000,00
Hoogstam appel	10	100	€ 2,00	€ 2.000,00
Totaal inkomsten voedsel				€ 20.500,00

	Aantal	Winst per product	Inkomst
Inkomsten verwerkt voedsel			
Confituur	1000	2	€ 2.000,00
Cornus olijven in bokaal	250	4	€ 1.000,00
Totaal inkomsten verwerkt voedsel			€ 3.000,00

9. Taken 100% verdelen

- a. Alle mogelijke taken moeten verdeeld of uitbesteed zijn.
- b. Creëer samen meetbare milestones voor elkaar en jezelf.

Fail fast: snel stoppen is een kunst

1. Het is beter om nu te stoppen dan na 3 jaar afzien. Tenzij je nood hebt aan enkele waardevolle levenslessen. (been there, done that 😊)
2. Milestones samen evalueren: als ze niet geslaagd zijn, dan kun je eventueel stoppen.
3. Founders agreement maandelijks bekijken: strookt het met de realiteit?

10 Bepaal de verschillende zones

10.1 De vijf permacultuur zones

Neem een nieuw vel kalkpapier en plaats die boven je basisplan. Teken de vijf zones op je plan.

10.2 Welk soort voedselbos wil je realiseren?

Knip de kaartjes (die voorin dit werkboek staan) uit en bepaal welke je wil integreren in je voedselbos. Bekijk goed de voor- en nadelen van de verschillende functies. Plaats ze in de volgorde van belangrijk naar onbelangrijk.

10.3 Welke functie krijgt iedere zone?

Plaats de kaartjes van functies die je zeker wil behouden op de juiste zone van je plan. Is het logisch? Probeer verschillende functies te clusteren en na te gaan of verschillende functies elkaar kunnen versterken.

10.4 Random combinaties voor de fun

Laat je nu maar eens volledig gaan: probeer verschillende functies met elkaar te combineren en zie wat voor interessante resultaten je bekommt.

Vat hier kort samen welke ingrediënten je allemaal in je voedselbos wil.

11 De schaal van permanentie

11.1 Schaal van permanentie (scale of permanence)

Bekijk deze 11 schalen van permanentie op jouw terrein. Welke dingen wegen het meest door? Welke dingen wil je aanpassen? Welke zijn onmogelijk aan te passen?

1. Klimaat

2. Landvorm

3. Water (in het algemeen)

4. Juridische kwesties

5. Toegang & verkeer

6. Vegetatie en fauna

7. Microklimaat

8. Gebouwen & infrastructuur

9. Gebruikszones

10. Bodem (vruchtbaarheid en beheer)

11. Esthetiek & beleving van de plaats

11.2 The social scale of permanence

Zijn er zaken van de sociale schaal van permanentie die zeer belangrijk zijn of door zullen wegen op jouw project?

1. Politieke grenzen

2. Huidig politiek klimaat

3. Lokale culturele aspecten en gebruiken

4. Lokale politieke controverses: regels, regulaties maar ook ongeschreven regels

5. Sociale structuren en activiteiten

6. Inheemse en lokale kennis

7. Micro-sociaal klimaat

8. De negen vormen van kapitaal

9. Sociale zones van het design

10. Sociale interacties op het land en de omgeving

11. Sociale esthetiek en ervaring

11.3 De gebouwen

- Geef even de aandacht aan de huidige gebouwen die er staan.
- Brainstorm goed over waar de eventuele extra gebouwen komen te staan.
- Probeer gebouwen zoveel mogelijk te clusteren.

11.4 Water

Je weet immers waar de natte zones zijn en waar de ideale plekken zijn om poelen, vijvers of een zwembad te plaatsen.

- Breid deze zones nu uit en arceer waar oeverzones komen.
- Zoom eens uit en kijk of de waterzones met elkaar verbonden kunnen worden.
- Neem in acht wat de beste plekken zijn om bomen te plaatsen aan de vijver om zo weinig mogelijk bladval te hebben in het water.

11.5 Grondwerken

- Breng in kaart waar er allemaal graafwerken dienen te gebeuren.
 - Poelen graven
 - Graven funderingen
 - Graven grachten
 - Creëren van heuvels, reliëf, dammen
- Maak een plan over hoe je ervoor zorgt dat aardlagen niet gemengd worden.
 - Creëer een zone om de toplaag voorlopig te leggen.
 - Creëer een zone om de onderlaag voorlopig te leggen.
- Doe nu eerst alle grote terreinmodelleringen met de onderlaag
- Voeg daarna de toplaag toe.
- Zorg dat die zo snel mogelijk bedekt wordt met mulch of planten.

11.6 Keyline design

- Breng de hoogtelijnen in kaart door:
 - Een landmeter ze te laten opmeten.
 - Ze zelf op te meten met een A-frame.
 - Ze op te zoeken op een topografische kaart.
- Bekijk welke plekken droog en nat zijn.
- Teken uit hoe je met behulp van de zwaartekracht water van nattere plekken (valleitjes) naar drogere plekken (rugjes) kan brengen.
- Teken uit waar je swales komen, zowel in bovenaanzicht als zij aanzicht.

11.7 De windbarrière

- Bepaal waar je uitzichtpunten wil creëren, hier ga je een kleine of geen haag zetten.
- Teken een windbarrière van minstens 4 meter breed rondom heel je terrein.
 - Als je een stadstuin hebt dan kan je soms maar één meter breed gaan.
 - Let er op dat hagen, lage struiken en laagstammen meestal op 0,5m van de perceelsgrens moeten staan en grotere bomen en struiken (hoger dan 2m) op 2 m afstand moeten staan.
- Teken een windbarrière van zo'n 6 à 8 meter breed aan de
 - noordkant: voor koude winden.
 - kant van de dominante windrichting (meestal zuid-west in de benelux).
 - kant van uitdrogende winden.

Hoe bouw je ze op?

- Zet een bosgoed mix van een 15-tal soorten op 1 plant per m².
- Zet ze in groepjes van 4 à 6, zo ontstaat er minder onderlinge concurrentie.

Welke soorten?

Bespreek dit met een het Regionaal Landschap of een gelijkaardige vereniging. (Je krijgt hiervoor soms tot 80% terugbetaald).

Ideale soorten:

- Grijze els (*Alnus incana*)
- Gewone es (*Fraxinus excelsior*)
- Populier (*Populus*)
- Wilg (*Salix*)
- Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) (niet planten als je paarden hebt)
- Veldesdoorn (*Acer campestre*) (niet planten als je paarden hebt)
- Wintereik (*Quercus petraea*)
- Wilde Kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*)
- Gelderse roos (*Viburnum opulus*)

- Europese vogelkers (*Prunus padus*)
- Zoete kers (*Prunus avium*)
- Hazelaar (*Corylus avellana*)
- Sporkehout (*Rhamnus frangula*)
- Zwarte els (*Alnus glutinosa*)
- Zomereik (*Quercus robur*)
- Boswilg (*Salix caprea*)
- Haagbeuk (*Carpinus betulus*)
- Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*)
- Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*)
- Winterlinde (*Tilia cordata*)
- Vlier (*Sambucus nigra*)
- Sleedoorn (*Prunus spinosa*) (kan woekeren)
- Gele kornoelje (*Cornus mas*)
- Rode kornoelje (*Cornus sanguinea*)

12 De ontwerpstructuur

12.1 Rekening houden met de zon

Het is de bedoeling om dit high-level te doen zonder al te zwaar aan afmetingen te tillen, dit komt later aan bod.

- Bekijk in welke zone(s) je al dan niet een sun trap zal plaatsen, teken ze in.
- Bekijk in welke zone(s) je in noord-zuid of oost-west lijnen zal werken (of iets er tussen), teken ze in.
- Bekijk in welke zone(s) je een recreatiever, natuurlijker of in de mens z'n optiek chaotischere voedselboszone(s) wil.

12.2 Leren uit de natuur: patronen

- Bepaal welke patronen jou aanspreken.
- Welke patronen passen er van nature op jouw terrein?
- Teken ze in en vooral: experimenteer!
 - Leg honderden kalkjes op je plan en teken er op los.
 - Dit is een moment van ultieme creativiteit.
 - Ga zelf in de natuur en rondom je kijken welke vormen je aanspreken.
 - Welke vormen maken jou gelukkig of brengen je rust?
 - Combineer verschillende patronen met elkaar.

12.3 Inspiratie uit andere ontwerpen

Ga langs bij minstens 5 projecten waaraan jij je wilt spiegelen.

- Boek een rondleiding.
- Praat met de bezieler(s).
- Stel zoveel mogelijk vragen over onzekerheden waar je zelf mee zit.
 - Wat waren je grootste uitdagingen?
 - Wat zijn je grootste successen?
 - Wat zou je anders doen moest je opnieuw starten?

Projecten die ik aanraad om langs te gaan:

De Woudezel te Diksmuide

- Een van de oudste voedselbossen in België.
- Eigenaar Diderik is dé voedselbos-ervaringsdeskundige van Vlaanderen.

- Een mooie mix van plantvormen.
- Heeft dieren.

De Nieuwe Hof te Sint Truiden

- Het meest volwassen voedselbos en misschien ook het meest productieve in Vlaanderen, zeer dicht bij Nederland.
- Ontworpen door Taco Blom.
- Wild maar toch gemakkelijk te oogsten.

Le Jardin D'Eve te Ittre

- Hét Pinterest-voedselbos: een voedselbos van 'in de boekskes'.
- Een zeer esthetisch aantrekkelijk maar ook arbeidsintensief voedselbos.
- Ophélie en haar vader Damien zijn zeer enthousiaste mensen én hebben heel wat kennis.
- Opgelet: ze zijn Franstalig, Ophélie spreekt redelijk goed Nederlands en Engels.

De Verwildering te Lievegem

- Hét community voedselbos van Vlaanderen.
- Het koppel Julie en Michiel hebben in no-time een heuse community gecreëerd rond hun voedselbos.
- Ze leven van de verkoop van planten, voedsel en workshops.

Eetbos te Deinze

- Een wetenschappelijk voedselbos: ze voeren hier onderzoek uit.
- Zeer esthetisch.

Voedselbos Ketelbroek

- Ontworpen door Wouter Van Eck.
- Zeer mooi en tamelijk matuur demonstratieproject.

Voedselbos Sualmana

Het oudste voedselbos van Nederland.

Voedselbos Amsterdam

Een urban voedselbos.

Voedselbos Utopia Island

- Productief voedselbos / agroforestry.
- Educatief & recreatief voedselbos.
- Schoolmoestuintjes.
- Een prachtproject door Xavier San Giorgi.

12.4 Spanning in het ontwerp

- Zit er genoeg spanning in je ontwerp?
- Zorg voor versmallingen: één wereld, een versmalde doorgang, de volgende wereld.
- Bepaal minstens vijf plekken waar je verschillende zichtassen wil creëren.
- Zorg voor verschillende “televisie-schermen”.

Je terrein groter of kleiner maken met optische illusies.

Groter maken	Kleiner maken
<i>Lichte achtergrond</i> zorgt ervoor dat de ruimte groter aanvoelt.	<i>Donkere achtergrond</i> zorgt ervoor dat de ruimte kleiner aanvoelt.
<i>Een helling die naar beneden gaat</i> zorgt ervoor dat je terrein er groter uit ziet.	<i>Een helling die naar boven gaat</i> zorgt voor het omgekeerde.
<i>Een versmalling</i> laat je terrein groter lijken.	<i>Een verbreding</i> laat je terrein kleiner lijken.

12.5 Balans tussen open en gesloten

- Heb je genoeg open ruimte om een gevoel van openheid te hebben?
- Heb je genoeg obstakels doorheen je ontwerp zodat niet heel je terrein in één oogopslag zichtbaar is?

13 Plantafstanden

13.1 Het magische getal: 3,5 m

Zelf vormen knippen

Dit is een leuke creatieve oefening 😊

Je hebt jouw plan op een bepaalde schaal gemaakt. Nu mag je de laagstammen, halfstammen, hakhout, kleinfruit, bodembedekkers,... gaan uitknippen volgens de 3,5 m methode: let er wel goed op dat je schaal klopt.

Neem kalkpapier en teken hier zelf een $3,5 \times 3,5$ m raster op. Nu kan je zelf gaan puzzelen met alle ingrediënten om een mooi patroon te vormen.

14 Beplantingsvoorbeelden

Bepaal in de verschillende zones hoeveel lagen je wil en probeer de verschillende lagen te combineren.

Zoals je ziet staan niet alle 12 lagen bij de ingrediënten. Zo zal je bijvoorbeeld paddenstoelen, klimplanten, bodembedekkers, vaste planten,... zelf harmonisch tussen de hoofdstructuur moeten plaatsen.

Checklist: staan alle gewenste lagen op je voedselbos plan?

- De hoogstamlaag
- De halfstamlaag
- De laagstamlaag
- De grote struik laag
- De kleinfruit laag (framboos, honingbes ...)
- De vaste planten (asperge, rabarber ...)
- De eenjarige planten (tomaten, wortels, granen ...)
- De bodembedekkers (klaver, oxalis, helleborus ...)
- De ondergrondse laag (knollen, bollen)
- De paddenstoelen (shiitake, oesterzwam ...)
- De klimlaag (druiven, passiebloem ...)
- De dieren (gevogelte, schapen, koeien ...)
- De waterlaag (oeverplanten, waterplanten, vis ...)

15 Natuurlijke plantafstanden imiteren

Gooi je plan eventjes aan de kant! (Neen! Niet in de vuilnisbak!) en probeer eens elementen van het wijkers-blijvers-systeem te integreren in je ontwerp. Op welke plekken zou dit beter uit komen? Op welke plekken net niet?

15.3 Wat als je systeem matuur is?

Hoe zie jij je voedselbos in 5 jaar? 10 jaar? 30 jaar? 50 jaar? 100 jaar?
250 jaar? 1000 jaar?

DEEL 4

Plantenkeuze

16 Plantgildes

Welke OMAWAF planten zal jij zetten?

- Onderdrukkers

.....

.....

- Mulchers

.....

.....

- Accumulators

.....

.....

- Wegjagers

.....

.....

- Aantrekkers

.....

.....

- Fixers

17 De juiste plant op de juiste plaats

17.1 Dé internationale detectivetool

Ga aan de hand van de Bobo inbo tool of de FAO tool na welke planten het best gedijen op jouw stuk grond. Zet ze hier:

17.2 Plantenzoekmachines

Ga terug naar wat je invulde als biotische en abiotische factoren, deze gegevens zal je nu kunnen gebruiken om je ideale planten te zoeken.

Maak hier een lijstje met de planten die je het meest aantrekken:

18 De top 100-voedselbosplanten

Kruis aan welke planten je allemaal wil van de plantenlijst.

18.1 De virtuele lijst

Zet hier je voorlopige plantenlijst:

18.2 Op voedselbos- en kwekerijronddrit

Deze kwekers of voedselbossers wil ik allemaal bezoeken:

Naam	Bezieler(s)	Adres
De Woudezel	Diderik Claerebout	Iepersteenweg 84, 8650 Houthulst

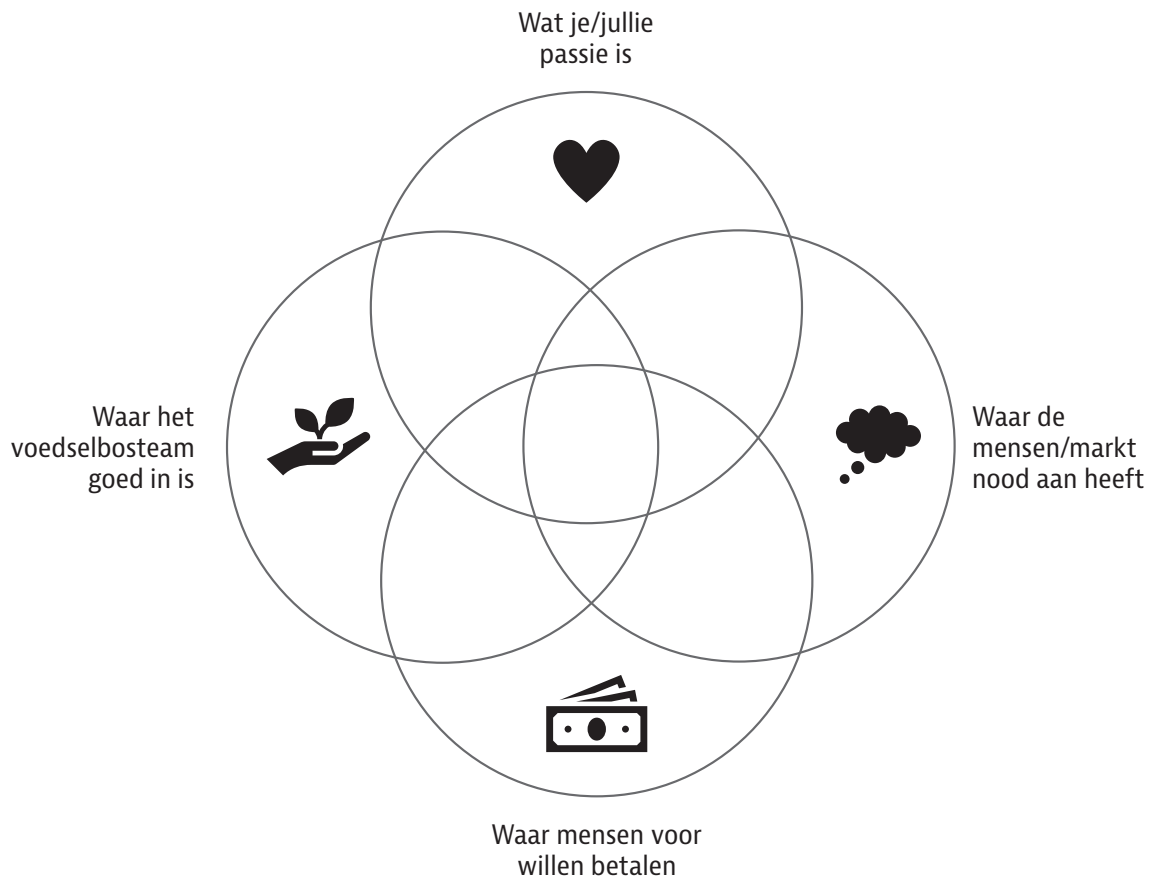
18.3 Toetsen aan de markt en je passie

Bekijk je lijst en kijk naar je top 10 planten, de planten waarvan je het meest zal zetten. Als je een voedselbos hebt waar de verkoop van voedselbosvoedsel niet een topprioriteit is, is deze oefening iets minder belangrijk. Wil je zelf je voedselbosproducten vermarkten dan is de 20-80 regel van toepassing. 80% van alle geproduceerde kilo's moeten van 20% van je plantensoorten komen, in een deftig economisch systeem komt 80% van je productie zelfs van slechts één soort. Dit is geen gouden regel al is de hele wereld opgebouwd op basis van de '20-80 rule'.

Je voedselbos Ikigai. Het woord Ikigai (生き甲斐, een reden om te bestaan, in het Japans) is een Japanse manier om je levensmotivatie te achterhalen. Dit is zeer fijn om te doen doen bij jezelf als persoon, maar kan je ook doen voor een bedrijf, project of... voedselbos.

Voedselbos Ikigai

We gaan op zoek naar de perfecte balans tussen waar je van houdt, waar de mensen/de markt nood aan heeft, waar ze ook voor willen betalen en waar jij of je team goed in is.

18.4 Samenstellen van je kalenderlijst

Zorg er voor dat je wanneer jij dat wil oogst hebt.

Probeer zelf ruwweg je lijst te toetsen met de maanden van het jaar.

Heb je het hele jaar productie?

mei		juni		juli		augustus		september		oktober		november		december	

18.5 Beplantingsplan maken

Proficiat jong! Je hebt gewoon je hele beplantingslijst gemaakt, fiew! Een heuse taak, maar je bent er toch in geslaagd.

- Kies op je plan waar alle planten zullen komen en duidt ze telkens aan met oftewel een nummering, een lettercode of je eigen geheime symbool.
- Tel telkens hoeveel van welke soort er voorkomen op je plan en zet het aantal naast de plant op je beplantingslijst.
- Of: zet bij elk nummer de plant die je wil (zo kan je dezelfde plant bij verschillende nummers hebben staan).

18.6 Plantenlijst

LS = laagstam, HAS = halfstam, HOS = hoogstam, S = struik, K = klimplant

Nr.	LS/HAS/		Wet. Naam	Cultivar	Oogsttijd	Prijs	Aantal	Kweker
	HOS/S	Naam						
1	Struik	Honingbes	Lonicera caerulea	Vostorg	30 mei	€10	5	Het Proefcentrum
2								
3								

DEEL 5

De aanplant

19 De bodem klaarmaken

19.1 Vertreksituaties

Wat is jouw vertreksituatie?

Waarmee moet je rekening houden? Wat is je strategie?

19.2 Bodemverbetering

Hoe is de toestand van de bodem? Is er enige bodemverbetering nodig?

19.3 Zaadmengsels

Wat is het ideale zaadmengsel om je bodem te verbeteren indien nodig?

19.4 Net voor het planten

Is het nodig om je bodem af te dekken met mulch, karton of geotextiel? Of te bedekken met een bodembedekker voor je zal planten?

20 De aanplant

Stuur je lijstje naar verschillende boom- en plantenkwekers om offertes te vragen. Nog beter, ga eens langs en vraag naar de prijzen, de voorwaarden en de manier waarop de bomen zijn opgekweekt. Het is perfect mogelijk dat je voedselbosgoed zal komen van een tiental kwekerijen, je hoeft je hier dus helemaal niet druk in te maken.

20.1 Waar kopen?

Genoeg getreuzeld! Bestel nu maar die planten voordat ze uitverkocht zijn of het te laat in het seizoen wordt.

- Wanneer komen ze toe of wanneer mag je er om gaan?
- Omcirkel dit maar zeer groot in je agenda en op al je kalenders! Dit wordt een topdag!
- Nodig al je vrienden uit die oftewel handig zijn, goed kunnen koken of enorme ambiance-makers zijn.

20.2 Hoe aanplanten?

20.3 Plantgat bemesten

Is het nodig om je bomen extra te bemesten? Toets dit nog eens af met je bodemanalyse, neem contact op met een natuurlijke tuinaannemer of bio meststof fabrikant om advies in te winnen (weet natuurlijk dat het hun job is om te verkopen, laat je dus niet misleiden).

20.4 Na het planten van bomen

Zal je mulchen? OMAWAF planten zetten?

20.5 Wat kan er mislopen?

Snel eens deze checklist afvinken:

- Zitten ALLE planten in de grond?
- Zijn je bomen op de ideale diepte geplant? (net boven de bovenste wortel)
- Zorg je ervoor dat er géén mulch tegen de stam ligt?
- Zijn de grotere bomen bevestigd aan plantpaaltjes?
- Heb je gietranden gemaakt in donutvorm?
- Heb je boombescherming aangebracht indien er veel kans is op (wild) vraat?

Ja op alle vragen?

Champagneeeee!!! Of: kruidenlimonadeeeeeeeee!!!!

Proficiat!

21 Planten vermeerderen

Ben jij van plan om zelf planten te vermeerderen? Zo ja, hoe zie jij dit voor jezelf?

Ga je een speciale ruimte voorzien in je voedselbos die zal dienen tot kweekrij? Duid dit aan op je plan.

Maak hier een lijstje van je vermeerderings-arsenaal en telkens waar je de spullen zult vinden, kopen, van wie je ze mag lenen, ...

22 Onderhoud

- Maak een jaarkalender waarop je aangeeft wanneer je welk onderhoud zal doen.
- Duidt ook aan op de kalender wanneer je oogst is.
- Probeer dit mooi aan te brengen op een aparte laag (kalkje) van je plan: een soort onderhoudsplan.

22.1 Paden vrijhouden

Wat is je strategie om je paden vrij te houden?

- Maaien
- Rolofaca
- Begrazen

22.2 Bomen en struiken snoeien

Beschrijf je visie en plan rond het snoeien van bomen en struiken:

22.3 Onkruid verwijderen of opeten

Beschrijf je visie en plan rond het beheer van onkruid:

22.4 Oogsten

Beschrijf je oogststrategie:

DEEL 6

Meer dan een voedselbos

23 Een community opbouwen

Beschrijf nog eens je 'waarom' en het DNA in begrijpelijke zinnen, zodat ook de grootmoeder van je bakker dit verstaat.

Beschrijf zo mooi en uitgebreid mogelijk hoe je ideale community of doelgroep er uit ziet.

Kies welke media je zal gebruiken om te communiceren over je voedselbos:

- Facebook?
- Instagram?
- LinkedIn?
- TikTok?
- Twitter?
- Nieuwsbrief?
- Blog?
- Website?

- Neem bij ieder bezoekje aan je voedselbos enkele foto's of maak interessante filmpjes.
- Kies een dag per maand of per week uit wanneer je gaat communiceren over je voedselbos.
- Organiseer je workshops, opleidingen, rondleidingen, proeftochten,...? Communiceer hierover. 😊
- Bedank! Onderschat de waarde van 'dankjewel' absoluut nooit. Helpen mensen mee aan je voedselbos? Helpt je buurboer je soms uit de nood met z'n tractor? Een voedselbos is maar zo sterk als het voedselbos van mensen rondom je voedselbos. Geef ze net als je planten ook liefde. Dit kan met een simpele 'dank je' tot het bakken van een heerlijke appeltaart.

24 Herstel van het mozaïeklandschap

Bekijk waar je woont op een macroschaal. Hoe zou een ideaal mozaïeklandschap er uit zien?

Organiseer een werkgroep om dit samen met een heleboel andere mensen te organiseren.

25 Creëer een eetbaar landschap

Steek de handen uit de mouwen en maak van jouw gemeente een voedselbosgemeente. Laat je inspireren door Incredible Edible, Todmorden of Andernach en laat je gaan.

Wat zal jij aanpakken in jouw buurt?

- Eetbare speelplaats
- Eetbaar bedrijfsterrein
- Voedselbos fietspaden
- Vruchtenlanen
- Kleinfruitbakken
- Eetbare geveltuinen
- Boeren overtuigen om eetbare randen aan te leggen
- Eigen ideetjes?
- ...
- ...
- ...
- ...

Vraag

Een oprecht klein vraagje dat een groot verschil kan maken:

We leven in tijden waarbij algoritmes bepalen wat wij als mensen te zien krijgen. Zoals je wellicht al gemerkt hebt is het mijn missie om voor zo veel mogelijk voedselbossen te zorgen in deze wereld en omdat ik zo veel mogelijk mensen wil inspireren hetzelfde te doen, heb ik dit boek geschreven.

Nu zou het uiteraard zéér fijn zijn dat mensen weten dat dit boek bestaat en of dit een goed boek is of niet. Zou je het zien zitten om 5 minuutjes tijd te nemen om te surfen naar www.bol.com, www.standaardboekhandel.be, www.boekenwereld.com, www.donner.nl ... (naar allemaal mag natuurlijk ook). En hier een eerlijke review te schrijven? Wat je écht vindt van dit boek?

Ik stel dit enorm op prijs, je doet mij (en ook mensen die geïnteresseerd zijn in voedselbossen) hier een heel groot plezier mee!

Duizend maal bedankt! 😊